

ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੰਗ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ

ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ 365 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਪੇਸ਼

ਦਵਿੰਦਰ ਪਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 8 ਨਵੰਬਰ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਾੜੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੰਗ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਮੁੱਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ 365 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਨਵਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 1984 ਤੋਂ 1994 ਤਕ ਦੇ ਸੰਤਾਪੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਾਪਤਾ 935 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੂਚੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਉਸ ਸੂਚੀ 'ਚੋਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਖਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਲਾਪਤਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਤੱਥ ਖੋਜ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਣਿਆਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਢਿੱਲ ਕਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕੀ।

ਸਮੂਹ ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ 935 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਤੱਥ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਕੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਗਾਇਬ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਪਤਾ/ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਪੁਲੀਸ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ 'ਚ ਉਕਤ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 437 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 108 ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ 68, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸ਼ਹਿਰੀ) 'ਚ 46, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ 16, ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ 32, ਮੋਗਾ 'ਚ 55, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ 18, ਮਾਨਸਾ 'ਚ 11, ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ 7, ਬਟਾਲਾ 'ਚ 45, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ 7, ਕਪੂਰਥਲਾ 'ਚ 18, ਰੋਪੜ 11, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਸ਼ਹਿਰੀ) 2, ਖੰਨਾ 1, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 1, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ 14, ਪਟਿਆਲਾ 9, ਮੁਹਾਲੀ 1 ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਹਨ।

► ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 5 'ਤੇ

ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੰਗ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ

ਕੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਤੋਂ 19 ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਜੇ ਤਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਪੁਲੀਸ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ), ਬਰਨਾਲਾ ਆਦਿ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਰਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਸ਼ਤ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਤੱਥ ਉੱਭਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦੁਰਗਿਆਨਾ ਮੰਦਰ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅਤੇ ਪੱਟੀ ਦੀਆਂ ਸਮਸ਼ਾਨਘਾਟਾਂ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਕੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 2-2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ
9 ਨਵੰਬਰ 2009
ਪੰਨਾ 1 ਅਤੇ 5.